

CZU 343.140.01+343.98

DOI 10.5281/zenodo.6220314

ÎNREGISTRAREA VIDEO A PERCHEZIȚIEI

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Cătălin-Bogdan PĂUN,
doctor în ordine publică și siguranță națională

Studiul științific este dedicat regulilor tactico-criminalistice care necesită a fi respectate de către participanții la percheziție în cazul în care ca modalitate de fixare a percheziției este înregistrarea video.

În cadrul articolului se menționează că înregistrarea video a procesului de percheziție, în condițiile actuale, reprezintă o necesitate și un mijloc tehnic eficient de probare a respectării normelor procesuale și ar evita existența abuzurilor asupra și din partea persoanelor ce efectuează percheziția.

Cuvinte-cheie: percheziție, înregistrare video, urmărire penală, procedeu probator, cauză penală, fixare tehnică.

VIDEO RECORDING OF THE SEARCH

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate Professor

Cătălin-Bogdan PĂUN,
PhD, Prahova, România

The scientific study is dedicated to the tactical-forensic rules that need to be observed by the participants in the search if the way of fixing the search is the video recording.

The article states that video recording of the search process, under the current conditions, is a necessity and an effective technical means of proving compliance with procedural rules and would prevent the abuse of and by the searchers.

Keywords: search, video recording, prosecution, probation, criminal case, technical fixation.

Introducere. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale, drept garantat de art. 8 §1 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului [4] și

Constituția Republicii Moldova. Cu toate acestea, legea admite ingerință în dreptul persoanei în scopul asigurării interesului general al societății – ocrotirea ordinii publice și lupta cu criminalitatea. În acest sens, legiuitorul

a reglementat prin norme imperative posibilitatea efectuării percheziției în calitate de acțiune procesuală efectuată prin constrângere, fără a avea voința sau acordul persoanei implicate [8].

Scopul studiului. Articolul are drept scop elucidarea dezideratelor tactice care necesită a fi respectate în procesul înregistrării video a procesului de efectuare a percheziției.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de un sistem de metode științifice de cercetare, și anume: metoda sistemică, metoda deducției și inducției, metoda analizei, metoda comparativă și multe altele. Baza teoretico-juridică a articolului științific cuprinde reglementările normative referitoare la doctrina procesual-penală și criminalistică din domeniul ce vizează cadrul fixării tehnice a procedurilor probatorii. De asemenea, în procesul elaborării acestui studiu, s-a ținut cont și de practica judiciară autohtonă și CtEDO.

Rezultate obținute și discuții. Aplicarea înregistrării video în cadrul efectuării percheziției e dificil de realizat, din mai multe considerente.

În primul rând, momentul de pătrundere în încăperea și instaurarea regimului necesar grupei operative de cercetare (de exemplu, legitimarea, aducere la cunoștința persoanei a temeiului și motivului percheziției, adunarea tuturor persoanelor prezente în încăperea într-un singur loc, examinarea generală a încăperii etc.) decurge foarte lent. De multe ori, apare necesitatea de a înfrânge rezistența opusă de către persoanele aflate spațiile supuse percheziției, de a stopa încercările de distrugere a obiectelor căutate (documente, substanțe narcotice sau psihotrope etc.)

În al doilea rând, înregistrarea video integrală a procesului de căutare, care poate dura ore în șir, ca regulă, este fără sens.

Iar în al treilea rând, dacă în timpul

efectuării percheziției se descoperă vreun ascunziș, se pot aplica și posibilitățile fotografiei judiciare.

Neajunsurile indicate mai sus nu diminuează importanța înregistrărilor video. În unele situații, anume înregistrările video oferă posibilitatea de a fixa comportamentul și reacția persoanei la care se efectuează percheziția, inclusiv a celor prezenți, explicațiile acestora și alte tipuri de informații declarate de persoane, la care ulterior ea poate să refuze. La fel, aplicarea înregistrării video în cadrul percheziției poate să influențeze psihologic și să disciplineze persoana la care se efectuează percheziția.

Referitor la regulile criminalistice de realizare a video filmului judiciar în cadrul percheziției, urmează de menționat că ele sunt asemănătoare ca pentru cercetarea la fața locului. Luând în calcul acest fapt, vom menționa numai particularitățile utilizării înregistrării video la percheziție și ridicării de obiecte și înscrisuri.

Problema înregistrării integrale sau selective a acțiunii de percheziție există ca în cazul cercetării la fața locului. Soluția este asemănătoare. În cazul în care organul de urmărire penală ia decizia de înregistrare video integrală a acțiunii de percheziție, ea va începe cu filmări de orientare și se va termina cu fixarea obiectelor, completărilor, adăugirilor parvenite din partea participanților. Înregistrarea video selectivă, în opinia noastră, va începe după ce grupa operativă de cercetare a pătruns în spațiul/ încăperea ce urmează a fi percheziționată și a asigurat o ordine de drept. Înregistrarea selectivă va conține următoarele elemente:

– legitimarea superiorului grupei operative de cercetare, prezentarea încheierii judecătorului de instrucție sau a ordonanței motivate a procurorului, prezentarea membrilor grupei operative de cercetare;

– identificarea proprietarului încăperii

ori a unor membri adulți ai familiei acesteia, ori a celor care reprezintă interesele persoanei în cauză. Dacă prezența acestor persoane este imposibilă, se invită reprezentantul autorității executive al administrației publice locale [5];

- înmânarea sub semnătură persoanei la care se face percheziția copia de pe ordonanța respectivă [6];

- comunicarea persoanei la care se efectuează percheziției a faptului că va fi aplicată înregistrarea video;

- fixarea tuturor celor prezenți în încăperea/ spațiu;

- procesul de explicare a drepturilor și obligațiilor (urmează de menționat că persoana la care se face percheziția sau ridicarea de obiecte și documente are dreptul să înregistreze prin mijloace audio/ video aceste acțiuni, informând despre acest fapt organul de urmărire penală [3, art. 127 alin.6]);

- faptul că organul de urmărire penală cere a fi predate benevol obiectele sau documentele care urmează a fi ridicate, iar în caz de refuz va proceda la ridicarea lor forțată;

- dacă dorește să predea benevol obiectele căutate;

- poziționarea tuturor celor prezenți la percheziție într-un spațiu unic (toți cei care au fost obligați să rămână sunt transferați într-o odaie (încăperea) pentru a fi supravegheați. Sunt chestionați (cum va arăta procesual) în privința legăturii pe care au cu locul supus percheziției și în cazul în care există suficiente temeuri de a presupune că persoana prezentă în încăperea unde se efectuează percheziția sau ridicarea poate purta asupra sa documente sau alte obiecte care pot avea importanță probatorie în cauza penală, se recurge la percheziția corporală. Numai după aceasta reprezentatul organului de urmărire penală ia decizia cine poate părăsi încăperea și cine va sta până la finele percheziției (deseori este recomandabilă acordarea unei

libertăți supravegheate de deplasare a persoanelor care poate aduce la identificarea bunurilor căutate);

- ofițerul de urmărire penală explică tuturor persoanelor regulile de comportare în timpul percheziției;

- repartizarea sarcinilor membrilor grupei operative de cercetare;

- examinarea generală.

După realizarea acestor activități, în opinia noastră, înregistrarea video poate fi întreruptă fixându-se ora și temeiul. Înregistrarea va fi reluată în cazul în care sunt descoperite obiectele căutate, ascunzișurile în care au fost tănuite obiectele căutate, precum și în vederea fixării acțiunilor, săvârșite de către persoana la care se efectuează percheziția sau care sunt prezenți, direcționate spre stagnarea sau întreruperea percheziției (de exemplu, insultarea membrilor grupei operative de cercetare, refuzul de a deschide uși încuiate etc.). Referitor la safeu sau ascunziș, autorul Kneazikov A. menționează că dacă acestea au un mecanism complex de închidere ar trebui să se fixeze mecanismele și componentele acestuia [9, p. 30].

În această ordine de idei, e necesar de menționat că întreruperea înregistrării video a percheziției poate avea loc la discreția reprezentatului organului de urmărire, iar în alte situații este impusă de lege [3, art. 127 alin. 6].

Despre necesitatea aplicării înregistrării video, în situațiile de conflict, ne vorbește și autorul Kornienko N. care menționează că reluarea înregistrării video în astfel de situații determină instaurarea rapidă a ordinii de drept [10, p. 74]. Totodată, acționează pozitiv și asupra membrilor grupei operative de cercetare, care la conectarea camerei video devin mai responsabili, nu reacționează la provocări etc.

Autorii Odagiu Iu. și Andronache A. recomandă aplicarea înregistrării video integrale în scopul depistării cadavrului, la efec-

tuarea percheziției mijlocului de transport precum și în cazul efectuării ridicării [7, p. 124].

În cazul în care ofițerul de urmărire penală ia decizia de a înregistra video procesul integral de efectuare a percheziției, video-filmul trebuie să cuprindă:

Faza de examinare generală. Membrii grupei operative de căutare află de la percheziționat ce încăperi sau depozite sunt folosite numai de el, de membrii familiei, alte persoane. Același tip de informație se acumulează de la celelalte persoane care sunt prezente la locul percheziției. Datele se compară. Concomitent, se înregistrează procesul de stabilire de la ce uși există chei, de la care nu, apartenența cheilor rămase, inclusiv se identifică sectoarele, încăperile care urmează a fi percheziționate. În funcție de rezultatele obținute și caracteristicile percheziționatului se înaintează versiuni cu privire la locul ce poate servi drept ascunziș se stabilește volumul, consecutivitatea, timpul necesar pentru căutare, procedeele tactice; se concretizează, încă o dată, acțiunile organizatorice ale percheziției (necesitatea implicării suplimentare a mijloacelor tehnico-științifice, mijloacelor de căutare ale specialiștilor; se repartizează sarcinile între participanți (paza, supravegherea, blocarea, documentarea etc.); se determină zonele de odihnă, de luare a meselor; se asigură securitatea percheziționatului, se creează condițiile necesare pentru percheziție (iluminare, determinarea locului unde obiectele descoperite vor fi cercetate mai minuțios etc.).

Faza de examinare detaliată. Este cea mai importantă și complicată fază, deoarece în cadrul ei are loc căutarea nemijlocită a obiectelor și documentelor în vederea descoperirii și ridicării lor.

În timpul efectuării percheziției, grupa operativă de căutare poate recurge la două modalități de efectuare a acesteia.

Metoda consecutivă de căutare constă

în cercetarea sectorului, încăperii respectând strict ordinea stabilită. Cercetând, în primul rând sectoarele pentru odihnă și luare mesei, de folosință comună care nu pot fi blocate pe o perioadă mai îndelungată, unde se vor depozita obiectele și documentele descoperite.

Metoda alegerii presupune căutarea obiectelor și documentelor în anumite sectoare, încăperi, depozite, chiar și cercetarea anumitor obiecte prestabilite din timp. Metoda dată poate fi folosită în cazul cercetării încăperilor, teritoriilor voluminoase, când există date că obiectele căutate pot fi ascunse într-un anumit loc.

Căutarea obiectelor voluminoase, a persoanelor, animalelor se face prin cercetare parțială, adică se caută numai în acele locuri în care pot fi amplasate.

De fiecare dată trebuie să se înregistreze video faptul că se întreprind măsuri ca în procesul de căutare să nu fie distruse, sau să se aducă prejudiciu minim obiectelor căutate. Pentru aceasta, obiectul este măsurat, pipăit, străpuns, cercetat cu folosirea mijloacelor tehnice de căutare, comparat cu alte obiecte, teritorii analoge (în funcție de culoare, material, greutate etc.).

În cazul în care există suficiente temeieri, obiectul poate fi distrus parțial: spargerea peretelui, ridicare podelei, se descoase obiectele moi (jucării, perne etc.), săparea unor sectoare de pământ, se toarnă apă (în locuri în care s-au îngropat obiecte apa este absorbită mai rapid și pământul se așază). Lacătele și broaștele ușilor se distrug numai după ce percheziționatul refuză să le deschidă sau percheziția se petrece în lipsa lui.

Este recomandabil ca înregistrarea video să fixeze comportamentul percheziționatului, a membrilor familiei și altor persoane, care se află la locul percheziției. Despre faptul descoperirii obiectelor și documentelor căutate se anunță toți participanții la percheziție. Procedura de examinare și ridicare a obiecte-

lor și documentelor descoperite, cu aplicarea înregistrărilor video, este asemănătoare cu cercetarea la fața locului.

În opinia noastră, este recomandabil ca înregistrarea video efectuată în cadrul percheziției să cuprindă următoarele secvențe:

– membrii grupei operative de intervenție nu sunt în stare de oboseală, bolnavi, iritați;

– membrii grupei operative de intervenție exclud factorii care influențează negativ procesul de percheziție (discuții, replici, deplasări în perimetrul percheziționat etc.);

– membrii grupei operative de intervenție nu intră în conflict cu percheziționatul [1], cu membrii familiei;

– membrii grupei operative de intervenție se concentrează asupra lucrurilor cercetate și nu încep cercetarea unor încăperi, sectoare noi, până nu termină cercetarea celor precedente;

– membrii grupei operative de intervenție nu lasă fără atenție obiectele în care, la prima vedere, nu pot fi ascunse obiectele și documentele căutate;

– membrii grupei operative de intervenție urmăresc reacțiile percheziționatului, ale membrilor familiei la acțiunile realizate de ei;

– membrii grupei operative de intervenție sunt cumpăniți și nu își manifestă emoțiile în legătură cu rezultatele obținute și nu fac nici un comentariu la acest fapt [2];

– există mijloacele tehnico-științifice necesare, haine speciale care ar asigura cercetarea în locuri periculoase sau greu accesibile (teritorii vaste, încăperi murdare, condiții antisaniitare: blocul sanitar, groapă de gunoi, impurități, deșeuri etc.);

– existența circumstanțelor negative:

– numărul mare de obiecte care depășesc necesitățile normale;

– necorespunderea caracterului obiectelor cu personalitatea percheziționatului (venitul, nivelul cultural, ocupația etc.);

– descoperirea de obiecte ce nu aparțin percheziționatului (la un bărbat care locuiește singur se descoperă multe haine pentru copii și femei);

– caracteristici neordinare pentru unele obiecte, nu se cunoaște destinația lor;

– îndoielile ce apar în legătură cu explicațiile pe care le oferă persoana la care se efectuează percheziția în legătură cu anumite obiecte (caracteristica, când a fost cumpărat, apartenența etc.) etc. (în măsura în care este specifică percheziției).

Înregistrarea video a percheziției corporale. În cazul în care există temeiuri de a efectua percheziția sau ridicarea în încăperi, reprezentantul organului de urmărire penală poate extrage obiecte și documente ce au importanță pentru cauză care se află în hainele, în lucrurile sau pe corpul persoanei la care se efectuează această acțiune de urmărire penală.

Percheziția corporală fără întocmirea ordonanței pentru aceasta și fără autorizația judecătorului de instrucție se poate efectua:

1) la reținerea bănuitului, învinuitului, inculpatului;

2) la aplicarea față de bănuțit, învinuit, inculpat a măsurii preventive de arestare;

3) în cazul în care există suficiente temeiuri de a presupune că persoana prezentă în încăperea unde se efectuează percheziția sau ridicarea poate purta asupra sa documente sau alte obiecte care pot avea importanță probatorie în cauza penală.

Percheziția corporală sau ridicarea de obiecte se efectuează de reprezentantul organului de urmărire penală, cu participarea, după caz, a unui specialist de același sex cu persoana percheziționată.

Reieșind din conținutul reglementărilor procesuale, percheziția corporală are ca scop nu numai descoperirea obiectelor care au servit ca instrumente la comiterea infracțiunii, a obiectelor și documentelor dobândite

în rezultatul infracțiunii etc., dar și asigurarea securității persoanelor care aplică hotărârea de reținere a persoanei sau de arestare în scopul verificării dacă persoana nu deține unele arme albe sau arme de foc sau alte obiecte contondente cu care există posibilitatea cauzării vătămărilor corporale. Uneori există pericolul ca cel reținut să-și cauzeze singur vătămări cu asemenea obiecte.

În cazul în care se efectuează percheziția corporală la locul reținerii, este necesar să se efectueze o înregistrare de orientare a teritoriului adiacent, deoarece de multe ori persoanele aruncă obiecte care îi dovedesc vinovăția. Persoanei percheziționate i se solicită să predea de bună voie obiectele și documentele căutate (instrumentele infracțiunii, obiectele și documentele dobândite în urma săvârșirii infracțiunii etc.). Întrebările pe care le pune ofițerul de urmărire penală și acțiunile persoanei percheziționate sunt înregistrate video în primplan. Persoana percheziționată trebuie să răspundă ce și unde se află cu el. Extragerea acestor obiecte este efectuată de către ofițerul de urmărire penală sau de un specialist, care este de același sex cu percheziționatul [2].

În cazul în care se recurge la percheziția corporală forțată, este necesar să se înregistreze video faptul cum persoana care urmează a fi percheziționată va fi rugată să ocupe o poziție cu mâinile ridicate sau la vederea membrilor grupei operative de intervenție. Este rugată să nu întreprindă mișcări bruște, pentru ca acestea să nu fie interpretate greșit de cei ce efectuează percheziția.

Percheziționând îmbrăcămintea, organul de urmărire penală începe de la conținutul buzunarelor. Obiectele și documentele găsite în buzunare sunt arătate fiecare în parte și dacă percheziția este fixată tehnic, atunci persoana care efectuează percheziția corporală

comentează în care buzunar sau în ce loc și ce obiect sau document este depistat, iar specialistul care efectuează înregistrarea video apropie imaginea creând posibilitatea să se vadă clar aceste obiecte sau documente, după ce sunt puse pe un suport (masă, capota autoturismului etc.).

După conținutul buzunarelor sunt percheziționate porțiunile îmbrăcămintei care au două sau mai multe straturi – gulerul, colanul, capetele mânecilor, cravata, epoleții, căptușeala mânecilor și a pantalonilor. După aceasta, este examinată pălăria sau căciula în care pot fi ascunse documente, bani, cuțite mici, lame, bijuterii etc. Pentru aceasta, acestea pot fi strânse în mână pentru a le simți sau dacă este destrămată căptușeala, se separă blana.

În încălțăminte pot fi ascunse diferite bijuterii, documente, substanțe narcotice. Pentru aceasta, sunt folosite găurile din călcâiul tălpii, sau locul dintre talpă și așternutul interior al încălțăminte.

Ca locuri de păstrare a obiectelor de mărime mică pot fi folosite gențile de damă, mapele, diplomatele, gențile de călătorie, pachetele de țigări, cârja, ceasul, umbrela.

Concluzii. Înregistrarea video a procesului de efectuare a percheziției reprezintă o necesitate, determinată de circumstanțele și împrejurările existente la locul percheziției, care ar asigura respectarea cerințelor reglementate de normele procesuale în vigoare, și ar evita existența abuzurilor asupra și din partea persoanelor ce efectuează percheziția. Înregistrarea video va reda cele mai semnificative aspecte ale percheziției și îndeosebi imaginea obiectelor sau înscrisurilor cu toate caracteristicile chiar din momentul descoperirii lor. Înregistrarea video nu exclude efectuarea de fotografii judiciare.

Referințe bibliografice:

1. Cauza Ciorap c. Republicii Moldova.
2. Cauza Victor Savițchi c. Republicii Moldova.
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251.
4. Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf (accesat 31.01.2022).
5. Dosarul nr. 4 -1re -32/14 http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=327 (accesat 31.01.2022).
6. Dosarul nr.1ra-130/2015 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=3861 (accesat 31.01.2022).
7. Odagiu Iu., Andronache An. Particularitățile audierii subiecților procesului penal. Chișinău: S.n., 2013.
8. Roșca Vl., Casa de avocatură „Efrim, Roșca și Asociații” <https://www.bizlaw.md/2016/07/22/perchezitia-9-intrebari-si-raspunsuri> (accesat 31.01.2022).
9. Князьков А.С. Концептуальные положения тактического приема. Томск: Изд-Том. гос. ун-та, 2012.
10. Корниенко Н. Судебная видеозаписи. Санкт-Петербург. 1995.

DESPRE AUTORI**Constantin RUSNAC,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Procedură penală,
criminalistică și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: navrucnd1@mail.ru*

Cătălin-Bogdan PĂUN,

*doctor în ordine publică și siguranță
națională, avocat Baroul Prahova, România
e-mail: cabinetavocatpaunbogdan@yahoo.
com*